

In case
of Fire DIAL

CALL 101
EMERGENCY FIRE

CALL 100
EMERGENCY POLICE

CALL 104
MEDICAL HELPLINE
INFORMATION • ADVICE

CALL 108
EMERGENCY
MEDICAL • POLICE • FIRE

or
contact
the
nearest
Fire
Station

Nani Daman:
0260-2242666, 2241101, 2241666

Moti Daman:
0260-2230201

Diu:
02875-253039, 252475

Issued on
Public interest

Department of Fire & Emergency Services

UT Administration of Daman & Diu

Department of Fire & Emergency Services

UT Administration of Daman & Diu

Don'ts

- Don'ts ignite fireworks while holding them.
- Don'ts bend over the fireworks being ignited.
- Don'ts ignite fireworks in any container.
- Don'ts approach immediately to the misfired fireworks.
- Don'ts temper with misfired fireworks.
- Don'ts attempt to make fireworks at home.
- Don'ts allow small children to handle fireworks.
- Don'ts throw or point fireworks at other people.
- Don'ts carry fireworks in the pocket.
- Don'ts store firecrackers near burning candles and diyas.
- Don'ts light firecrackers in narrow by lanes; preferably use open areas and parks.
- Don'ts wear synthetic clothing ; preferably wear thick cotton clothing.
- Don'ts wear loosely handing clothes; secure all clothes properly.
- Don'ts apply any cream or ointment or oil on burnt area.
- Avoid bursting fireworks on roads.
- Never give ANY fireworks items to small children.

Never try to burst crackers indoors or from inside a vehicle.

Don'ts drive recklessly while taking a burn victim to the hospital; a delay of up to one hour is immaterial.

The earthen lamps lit on Diwali night are generally placed on balcony and window ledges. Ensure that these are not near any flammable materials like wood, cloth or paper.

Usually decorative lights and electric lights should never be tied to any metal poles as any current leak can energize the pole and give a shock to anyone who touches the pole.

Drinking alcohol presents an added danger when there are fireworks and firecrackers and bonfires around. So don't drink during your fireworks display.

Impress children that fire crackers can be dangerous if adequate precautions are not taken.

Make sure a responsible adult whom the children listen to, is present when they are bursting firecrackers. Children often tend to listen to their favorite aunt or uncle on these matters.

And last, but not the least, remember that Diwali is a festival to be enjoyed by all. So, celebrate in a manner that does not cause inconvenience or harm to your neighbour.

Do's

Purchase fireworks from an authorized or licensed fireworks agency or shop.

Store the fireworks in a closed container.

Keep the fireworks away from the sources of heat and also keep them away from toddlers.

Use a long candle or 'Phool jhari' to ignite fireworks.

Maintain the distance between your body and the crackers.

Look for an open space and ensure there are no combustible and inflammatory things around. If so remove them at once.

Keep small children away from the bursting area.

Read the label on the crackers and follow the instructions carefully.

While igniting aerial fireworks like rockets, ensure that they are not facing any opening like and keep fireworks stock away while lighting a particular fireworks.

What to do - in case of Injury

Pen window, door or an open building which may cause fire accidents.

Wear footwear while lighting fireworks.

Keep first aid and two buckets of water handy. In the event of fire, extinguish flame by pouring water from the buckets. Every major fire is small when it starts.

Light only one fireworks at a time by one person. Others should watch from a safe distance.

Use fireworks only outdoor.

Organize a community display of fireworks rather than individuals handling crackers.

Always use a long candle/ phooljhari for igniting fire crackers and keep elbow joint straight to increase the distance between the body and the crackers.

Fireworks should be handled by adults, and children should watch the display from a distance.

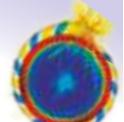
(INJURY MANAGEMENT)

Cover the area of the burn with most sterile bandage. (do not use blanket or towel for covering the burns)

Consult the doctor as soon as possible for proper medication.

In case of eye burns, wash eye with tap water for 10 minutes and take the victim to a hospital.

Consult an ophthalmologist immediately in case of eye injuries.

**" Have Fun but Play Safe,
Playcool !!! "**

**Department of Fire & Emergency Services
UT Administration of Daman & Diu**

" Happy Diwali "

आग लगने या
आपात स्थिति में
डायल करें

CALL 101
EMERGENCY FIRE

CALL 100
EMERGENCY POLICE

CALL 104
MEDICAL HELPLINE
INFORMATION • ADVICE

CALL 108
EMERGENCY
MEDICAL • POLICE • FIRE

या
अपने
निकटम
अग्निशमन
केन्द्र से
संपर्क
करें

नानी दमण :
0260-2242666, 2241101, 2241666

मोटी दमण :
0260-2230201

दीव :
02875-253039, 252475

अग्निशमन एवं आपातकालिन सेवा विभाग

संघ प्रदेश दमण एवं दीव

जनहित में जारी

**बटाखे चलाने में
सावधानिया**

अग्निशमन एवं आपातकालिन सेवा विभाग
संघ प्रदेश दमण एवं दीव

क्या नहीं करें

हाथ में पकड़कर पटाखे मत जलायें।
पटाखे जलाते समय उनके ऊपर झुके नहीं।
किसी डिल्लों में कभी भी पटाखे रख न जलायें।
अर्ध जले पटाखे के नज़दीक तुरन्त मत जाईये।
अर्ध जले पटाखे के साथ छेड़छाड़ मत करें।
घर में पटाखे जलाने की कोशिश न करें।
छोटे बच्चों को पटाखे संभालने की अनुमति न दें।
अन्य लोगों के ऊपर पटाखे मत फेंके।
जेब में पटाखे मत रखें।
जलती हुई मोमबत्ती और दीये के पास पटाखे मत रखें।
संकीर्ण गलियों में पटाखे न जलायें।
पटाखे जलाने के लिए खुले क्षेत्रों और पार्कों को पसंद करें।
पटाखे जलाते वक्त रेशमी कपड़े की जगह सूती कपड़े को पहनना पसंद करें।
खुल्ले कपड़े न पहनें; कपड़ों को ठीक तरह से सुरक्षित रखें।
जले हुए भाग पर मरहम, तैल या क्रीम मत लगायें।
सड़कों पर आतिशबाजी करने से बचें।
छोटे बच्चों को पटाखे मत दिजिये।
कभी भी घर या वाहने के अंदर से पटाखे जलाने की कोशिश न करें।
कभी या किसी समय अपने हाथ में पटाखे मत जलायें। यह देखो कि तुम इसे नीचे रखो और इसे जलायें।

क्या करें

एक अधिकृत या लाइसेन्स आतिशबाजी एजेंसी या दुकान से पटाखे खरीदें।
पटाखे को बन्द कन्टेनर में स्टोर करें।
पटाखे उषा के स्रोत से दूर रखें और उन्हें भी बच्चों से दूर रखें।
पटाखे को जलाने के लिए एक लम्बी मोमबत्ती या फूलझड़ी का प्रयोग करें।
पटाखे जलाते वक्त अपने शरीर और पटाखे के बीच दूरी बनाये रखें।
एक खुली जगह देखो और सुनिश्चित करें कि वहाँ कोई ज्वलनशील और आसपास भड़काउ चीज नहीं है, यदि ऐसा हो तो उन्हें तुरन्त निकालें।
छोटे बच्चों को फोड़ क्षेत्र से दूर रखें।
पटाखे के ऊपर लेबल को पढें और निर्देशों का सावधानी से पालन करें।
जब रॉकेट की तरह हवाई आतिशबाजी जलाते हैं, सुनिश्चित करें कि वह किसी खुलने की सुराख के सामने न रखें और विशेष आतिशबाजी के समय पटाखे के स्टॉक को दूर रखें।

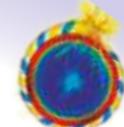

**मजा है, लेकिन सुरक्षित खेलने में,
शंत खेलो !**

**अग्निशमन एवं आपातकालिन सेवा विभाग
संघ प्रदेश दमण एवं दीव**

!!! शुभ दिवाली !!!

पेन-खिड़की, दरवाजे या खुले भवन जो आग की दुर्घटना का कारण हो सकता है।

पटाखे जलाते समय जूते पहनें।

पटाखे जलाते समय प्राथमिक चिकित्सा बॉक्स और पानी की दो बाल्दी रखें। आग की घटना में बाल्दी के पानी से आग को बुझाना। प्रत्येक बड़ी आग की शुरुआत एक छोटी चिनगारी से होती है।

एक व्यक्ति द्वारा एक समय में केवल एक आतिशबाजी करें। दुसरों को एक सुरक्षित दूरी से देखना चाहिए।

केवल आऊट-डोर आतिशबाजी का प्रयोग करें।

पटाखे व्यक्तिगत संचालन के बजाय आतिशबाजी को एक समुदाय में प्रदर्शन करें।

हमेशा पटाखे को जलाने के लिए एक लम्बी मोमबत्ती/फूलझड़ी का प्रयोग करें और कोटनी को सीधा रखकर शरीर और पटाखे के बीच दूरी बनाये रखें।

आतिशबाजी व्यस्तकों द्वारा संचालन किया जाना चाहिए और बच्चों को एक दूरी से प्रदर्शन देखना चाहिए।

**क्या करना चाहिए
- चोट के मामले में (चोट प्रबंधन)**

यदि आप किसी जलने से पिछित होता है, प्रभावित क्षेत्र पर नल के पानी के नीचे रखें (बर्फ का पानी नहीं), यह प्रक्रिया को जब तक जलन का दर्द कम नहीं होगा तब तक पुनरावर्तित करें।

यदि ऊगलियाँ या पैर की ऊगलियों जल गई हैं, और उन्हें सुखी, बाँझ, गेर चिपकने वाला फ्रेसींग के साथ अलग रखने की कोशिश करें।

पिछित को अस्पातल के लिए तुरन्त लेकर भागना चाहिए।

जले हुए क्षेत्र पर किसी प्रकार का घर्षण या दबाव से बचें।

सब से बॉस पट्टी के साथ जलने वाले के क्षेत्र को कवर करें। जलने वाले क्षेत्र का कवर करने के लिए कम्बल या तौलिया का प्रयोग न करें।

उचित चिकित्सा के लिए जितनी जल्दी हो सके डॉक्टर से परामर्श करें।

आँख जलने के मामले में दस मिनट के लिए नल के पानी से धोना और पीछित के अस्पातल ले जाई।

आँख जलने के मामले में नेत्र-रोग विशेषज्ञ से परामर्श करें।

આગ લાગે
અથવા આપાત
સ્થિતિના સમયે

CALL 101
EMERGENCY FIRE

CALL 100
EMERGENCY POLICE

CALL 104
MEDICAL HELPLINE
INFORMATION • ADVICE

CALL 108
EMERGENCY
MEDICAL • POLICE • FIRE

પર
ડાયલ
કરો
અથવા
તમારા
નજીકના
અભિનશમન
કેન્દ્રનો
સંપર્ક
કરો

નાની દમણા :
0260-2242666, 2241101, 2241666

મોટી દમણા :
0260-2230201

દીવ :
02875-253039, 252475

અભિનશમન તથા આપાત સેવા વિભાગ

સંઘ પ્રદેશ દમણા અને દીવ

લોકહિત માટે પ્રકાશિત

અભિનશમન તથા આપાત સેવા વિભાગ

સંઘ પ્રદેશ દમણા અને દીવ

**ફટાક ડા ફોડવામાં
સાવચેતી**

શું નહિ કરશો

હાથમાં ફટાકડા પકડી ફોડવા નહિ.

ફટાકડા સળગાવતી વખતે ફટાકડા ઉપર વાંકા વળવું નહિ.

કોઈપણ ડભામાં ફટાકડા સળગાવવા નહિ.

અડધા સળગેલા ફટાકડા નજુક જલ્દી જવું નહિ.

અડધા સળગેલા ફટાકડા સાથે છેંઢાડ કરવી નહિ.

ઘરમાં ફટાકડા સળગાવવાની કોણિશ કરવી નહિ.

નાના બાળકોને ફટાકડા સંભાળવાની પરવાનગી આપશો નહિ.

અન્ય લોકો ઉપર ફટાકડા તાકવા કે ફોડવાની ચેષ્ટા કરશો નહિ.

ખીસામાં ફટાકડા રાખશો નહિ.

સળગતી મીણબતી કે દીવા નજુક ફટાકડા રાખશો નહિ.

સાંકડી શેરીમાં ફટાકડા ફોડશો નહિ.

ફટાકડા સળગાવતી વખતે રેશમી કપડાને બદલે સુતરાઉ કપડા પહેરો.

દીલા લટકતાં કપડા પહેરશો નહિ. ખાસ કરીને કપડાને સુરક્ષિત રાખો.

દાંગી ગયેલ અંગ પર કોઈપણ કીમ, મલમ અથવા તેલ લગાવશો નહિ.

લોકો પર સળગાતા ફટાકડા ફેંકશો નહિ.

રસ્તા પર ફટાકડા ફોડશો નહિ

નાના બાળકોને કોઈપણ જાતના ફટાકડા આપવા નહિ.

ઘરની અંદરથી કે વાહનની અંદરથી ફટાકડા સળગાવી બહાર ફેંકશો નહિ

સળગતી માચીસ, અગરબતી અથવા કુલઅડી કદાપિ વણ વપરાયેલ ફટાકડાની નજુક રાખશો નહિ.

હાથમાં કદાપિ ફટાકડા સળગાવશો નહિ નીચે રાખી તેને સળગાવો.

દાંગી ગયેલ વ્યક્તિને હોસ્પીટલ પહોંચાડવા માટે ઉતાવણી દ્રાયવીંગ કરશો નહિ. પરંતુ એક કલાક સુધીનો વિલંબ અર્થહીન છે.

વિવાહીની રાતોમાં માટીના દીવાં સળગાવી બાલ્કની અને બારીની ધાર પર સામાન્ય રીતે રાખવામાં આવે છે. પરંતુ દ્યાન રાખો કે જવલનશીલ સામાન જેવા કે લાકડું, કાપું અથવા કાગળ નજુક ન હોય.

સામાન્ય રીતે સજાવટી દીવા અને વિજાહીના બલબને કદાપિ ધાતુના થાંભલા સાથે વીટાળશો નહિ. વહેતા વીજ કરન્ટ લીકેજથી થાંભલો પ્રાનાયિત થઈ શકે છે. થાંભલાને હાથ અડાડતી વખતે વિજાહીનો ઝટકો લાગી શકે છે.

નશો કરવો એ એક ખતરાને આમંત્રણ આપે છે; આતશબાજુ અને ખૂલ્લા મેદાનમાં તાપણું સળગાતું હોય ત્યારે નશો કરી આતશબાજુનું પ્રદર્શન કરવું નહિ.

બાળકોને સમજાવો કે જરૂરી સાવચેતી વિના ફટાકડા ફોડવા ખતરનાક છે.

દ્યાન રાખો કે બાળકો ફટાકડા ફોડતા હોય ત્યારે એક જ્વાબદાર વ્યક્તિ હાજર હોય જેનું કહું બાળકો સાંભળતા હોય આ સંજોગોમાં બાળકો હંમેશા એમના લાડીલા કાકા અથવા કાકીને પસંદ કરતા હોય છે.

અંતમાં, યાદ રહે કે વિવાહીનો તહેવાર સર્વેના આનંદનો ખૂશીનો તહેવાર છે. જેથી, એને એવી રીતે ઉજવો કે તમારા પડોશીઓ માટે નુકશાન કે અસુવિધાનું કારણ ન બને.

અધિકૃત અથવા લાઇસન્સ ધારક એજન્સી અથવા દુકાન પરથી ફટાકડા ખરીદો.

ફટાકડાને બંધ ડબામાં રાખો.

ફટાકડાને ગરમીના વાતાવરણથી દૂર રાખો અને બાળકોથી પણ દૂર રાખો.

ફટાકડા સળગાવવા માટે એક મોટી મીણબતી અથવા કુલઅડીનો ઉપયોગ કરો.

ફટાકડા ફોડતી વખતે ફટાકડા અને તમારા શરીર વચ્ચે અંતર રાખો.

ફટાકડા ફોડવા માટે ખૂલ્લી જવા શોધો અને ખાતરી કરી ત્યો કે આજુબાજુ જવલનશીલ અથવા વિસ્કોટ કરે એવી સામગ્રી ન હોય, અગર હોય તો તેને દૂર કરો.

નાના બાળકોને ફટોકડા ફોડવાની જવાથી દૂર રાખો.

ફટાકડાની ઉપર લખેલ સૂચના વાંચો અને એનું સાવચેતીથી પાલન કરો.

જ્યારે રોકટ જેવી હવાઈ આતશબાજુ સળગાવો ત્યારે ખાતરી કરો કે એની પ્રજવતીત જવાના તરફ ફટાકડાની બાકીની સામગ્રી ન હોય, વિશેષ આતશબાજુના સમયે ફટાકડાના સ્ટોકને દૂર રાખો.

શું કરવું જોઈએ – ધારો કે દમ્ભી ગચ્છા હો ત્યારે (ઈજા પ્રબંધન)

આગ આપ દાખવાથી ઈજા પામ્યા હો, તો ઈજા પામેલ જવા પર નળના પાણીથી (બરફનું પાણી નહિ) છંટકાવ કરો જ્યાં સુધી બળતરા ઓછી ન થાય ત્યાં સુધી પાણી રેડતા રહો.

દાગેલા હાથની અથવા પગની આંગારીઓ વચ્ચે સૂકી જંતુ રહીત સુતરાઉ ક્રેસીંગ પણીનો ઉપયોગ કરવો. (બેન્કેજનહિ)

દરદીને તરત હોસ્પીટલ લઈ જવાની વ્યવરથા કરવી.

દાગી ગયેલ ભાગ પર કોઈપણ પ્રકારનું ઘર્ષણ કે દબાણ દૂર કરો.

શું કરશો

કાચની બારો, ખૂલ્લા દરવાજા અથવા ખૂલ્લા મકાનો આગની દુર્ઘટનાનું કારણ બની શકે છે.

ફટાકડા સળગાવતી વખતે બૂટ ચંપલ પહેરો.

ફટાકડા ફોડતી વખતે પ્રાથમિક ચિકિત્સા બોક્સ અને પાણી ભરેલી બે ડોલ (બાલદી) બાજુની રાખો. આગ લાગે તો તરત પાણી થી બુગાવી નાંખો, દ્યાન રાખો કે પ્રત્યેક આગનું મોટું સ્વરંપ નાની ચિનગારીથી જથ્યાય છે.

એક વ્યક્તિએ એક સમયે ફક્ત એક જ ફટાકડા સળગાવા. બાકી સભ્યો સુરક્ષિત દૂરીથી જુએ.

આતશબાજુનો પ્રયોગ ઘરની બહાર જરૂરવો.

આતશબાજુનું સંચાલન એક વ્યક્તિ કરતાં સમૂહ દ્વારા પ્રદર્શિત કરો.

દંમેશા ફટાકડા સળગાવવા માટે એક લાંબી મીણબતી/કુલઅડીનો જ ઉપયોગ કરવો અને હાથની કોણીને સીધી રાખી ફટાકડાથી સુરક્ષિત અંતર રાખો.

આતશબાજુનું સંચાલન વડીલો દ્વારા થાય અને બાળકો સુરક્ષિત અંતરથી એની મજા માણો.

“સુરક્ષિત રીતે માણવામાં મજા છે... શાંતિથી માણો”

અર્નિશમન તથા આપાત સેવા વિભાગ
સંઘ પ્રેદેશ દમણ અને દીવિ

“શુભ દીપાવલી”

